

คำเรียกสีในภาษามอแกน*

Color Terms in Moken Language

วุฒินันท์ แก้วจันทร์เกตุ**

Wuttinun Kaewjungate

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคำเรียกสีของชาวมอแกน หมู่เกาะสุรินทร์ จังหวัดพังงา โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลภาษาจำนวน ๗ คน ผลการวิจัยพบว่า คำเรียกสีพื้นฐานของชาวมอแกนมีจำนวน ๕ สี คือ potiak ‘สีขาว’ kɛ:ta:m ‘สีดำ’ mɛ:la:k ‘สีแดง’ ku:nit ‘สีเหลือง’ และ ŋo:mo:ŋ ‘สีกรูหรือ สีเขียว/ฟ้า/น้ำเงิน’ โดยวิวัฒนาการของคำเรียกสีพื้นฐานภาษามอแกนอยู่ในระยะที่ ๔ ส่วนคำเรียกสีไม่พื้นฐานนั้น ชาวมอแกนมีวิธีสร้างคำเรียกสี

* ผู้วิจัยขอขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อุมาภรณ์ สังขมาน อาจารย์ผู้สอนรายวิชาการวิจัยภาคสนาม ภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ที่ทำให้ผู้วิจัยได้ประสบการณ์การวิจัยภาคสนามและให้คำแนะนำเพื่อให้บทความนี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังขอขอบคุณนายศิริวัชร กาวิละนันท์ที่ช่วยผู้วิจัยจัดเตรียมเครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้

** อาจารย์ประจำภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และนิสิตหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาภาษาศาสตร์ประยุกต์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ไม่พื้นฐาน ๒ วิธี ได้แก่ การใช้คำขยายประสมหรือประกอบกับคำเรียกสีพื้นฐาน และการใช้คำเรียกสิ่งที่อยู่ในธรรมชาติมาใช้เรียกสี

คำสำคัญ : คำเรียกสีพื้นฐาน คำเรียกสีไม่พื้นฐาน ภาษามอแกน

Abstract

This article examines the color terms used by Mokens in Surin Island, Phangnga Province. The data were collected from the interview of 7 Moken informants. It was found that there were five basic color terms : **potiak** 'white' **ke:tam** 'black' **me:la:k** 'red' **kujnit** 'yellow', and **ngomo:ng** 'grue or green and blue'. The evolution of basic color terms, deased on in the Moken language are at the fourth stage. The non-basic color terms were leased two strategies of compounding words from basic color terms with modifies, and referring to natural objects.

Keywords : basic color term, non-basic color term, Moken language

บทนำ

สี คือ ลักษณะของแสงสว่างที่ปรากฏแก่ตาให้เห็นเป็นสีขาว ดำ แดง เขียว เป็นต้น (ราชบัณฑิตยสถาน, ๒๕๕๖ : ๑, ๒๓๗) การศึกษาเรื่องคำเรียกสีเป็นเรื่องที่

น่าสนใจ ดังที่ อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (๒๕๓๘ : ๑) กล่าวว่า สี่เป็นสิ่งที่มนุษย์รับรู้ด้วยประสาทสัมผัสตาจึงศึกษาได้ง่ายกว่าการรับรู้ด้วยประสาทสัมผัสอื่น ๆ นอกจากนี้ สี่ยังแสดงให้เห็นถึงความเป็นชนชาติ และยังแสดงให้เห็นว่า แต่ละชนชาติมีประสบการณ์รวมทั้งมีการรับรู้สี่ที่แตกต่างกัน เช่น Conklin (1964 : 191, อ้างถึงใน ธนานันท์ ตรงดี, ๒๕๔๑ : ๒๐๐) ได้ศึกษาการจำแนกประเภทสีของภาษาฮานูซึ่งพูดในประเทศฟิลิปปินส์ ผลการวิจัยพบว่า คำเรียกสีพื้นฐานของชาวฮานูมีเพียง ๔ คำ ได้แก่ mabi:ru ใช้เรียกสีดำและเฉดสีเข้ม malagti? ใช้เรียกสีขาวและเฉดสีอ่อน marara? ใช้เรียกสีที่เป็นสีแดงและสีที่มีสีแดงปน และ malatuy ใช้เรียกสีที่เป็นสีเขียวและสีที่ออกเขียว คำเรียกสีพื้นฐานเหล่านี้เกี่ยวข้องกับการรับรู้ปรากฏการณ์ในธรรมชาติที่แวดล้อมอยู่

นอกจากนี้ งานวิจัยที่ศึกษาคำเรียกสีของภาษาตระกูลต่าง ๆ ในภูมิภาคของไทยก็แสดงให้เห็นว่า มนุษย์แม้ว่าจะอยู่ในประเทศเดียวกันนั้นคือ ประเทศไทย แต่ต่างกลุ่มชาติพันธุ์กันก็มีประสบการณ์ในการรับรู้เรื่องสีที่แตกต่างกัน เช่น งานวิจัยคำเรียกสีที่ศึกษาภาษาในตระกูลไท ได้แก่ งานวิจัยของอมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (๒๕๓๘) ศึกษาคำเรียกสีและการรับรู้ของชาวจ้วงและชาวไทย, อภิญา เพชรวิจิต (๒๕๔๕) ศึกษาการสร้างคำเรียกสีในภาษาไทยและภาษาลาว และสาริสา อุ่นทานนท์ (๒๕๕๐) ศึกษาคำเรียกสีในภาษาลาว นอกจากนี้ ยังพบงานวิจัยคำเรียกสีที่ศึกษาคำเรียกสีในลักษณะการเปรียบเทียบภาษาต่างสมัย ได้แก่ งานวิจัยคำเรียกสีของ ศุภมาส เ่งจ้วน (๒๕๔๓) ศึกษาคำเรียกสีและมโนทัศน์เรื่องสีของคนไทยสมัยสุโขทัยและสมัยปัจจุบัน รวมทั้งยังพบงานวิจัยคำเรียกสีที่ศึกษาจากข้อมูลทางวรรณกรรมเพื่อใช้เป็นตัวแทนผู้ออกภาษาซึ่งไม่หลงเหลือชีวิตอยู่แล้ว เช่น งานวิจัยของวิภาที่ ทิพย์คงคา (๒๕๕๓) ศึกษาคำเรียกสีภาษาไทยในสมัยอยุธยา และธัญฐากุล พรทิพยพานิช (๒๕๕๗) ศึกษาคำเรียกสีในภาษาไทยสมัยธนบุรีและสมัยรัตนโกสินทร์

ส่วนงานวิจัยคำเรียกสีที่ศึกษาภาษาในตระกูลอื่น ๆ ที่อยู่ในภูมิภาคของไทย นอกเหนือจากตระกูลไท เช่น ภาษาตระกูลออสโตรเอเชียติก ได้แก่ งานวิจัยของ Suwilai Premasrat (1992) ศึกษาคำเรียกสีภาษาขมุ, ธนานันท์ ตรงดี (๒๕๔๑) ศึกษาคำเรียกสีของเงาะป่า (ชาไก) และกบปนัดดิพัฒน์ เกียดนอก (๒๕๕๖) ศึกษาคำเรียกสีภาษาญอกร ส่วนงานวิจัยคำเรียกสีในภาษาตระกูลม้ง-เมี่ยนหรือเผ่า-เย้า ได้แก่ ธีระพันธ์ ล.ทองคำ (๒๕๓๕) ศึกษาคำเรียกสีในภาษาเย้า (เมี่ยน) และณรงค์กรรณ รอดทรัพย์ (๒๕๕๕)

ศึกษาคำเรียกสีในภาษาม้งขาว นอกจากนี้ ยังพบงานวิจัยคำเรียกสีในภาษาตระกูลจีน-ทิเบตด้วย ได้แก่ ณรงค์กรรณ รอดทรัพย์ (๒๕๕๖) ศึกษาคำเรียกสีภาษาปืฐ และเงินตงเหมย (๒๕๕๗) ศึกษาการสลับคำเรียกสีของชาวจีนที่มีอายุต่างกัน ส่วนงานวิจัยคำเรียกสีในภาษาตระกูลออสโตรนีเซียนที่อยู่ในประเทศไทยพบเพียงเรื่องเดียวคือ งานวิจัยของ ณรงค์กรรณ รอดทรัพย์ (๒๕๕๗) ศึกษาคำเรียกสีในภาษาอูรักลาไวก์ถิ่นภูเก็ต

อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยยังพบงานวิจัยที่ศึกษาคำเรียกสีโดยเปรียบเทียบภาษาที่อยู่ในต่างตระกูลกัน ได้แก่ งานวิจัยของศตนันท์ เชื้อมหาวัน (๒๕๔๑) ศึกษาคำเรียกสีและการรับรู้สีของผู้พูดภาษาไทยลื้อ ลัวะ ม้ง และกะเหรี่ยงในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่และพะเยา, Rujiwan Laophairoj (2005) ศึกษาเปรียบเทียบคำเรียกสีในภาษาไทยกับคำเรียกสีในภาษาเวียดนาม และณฤมล ศิริพันธุ์ (๒๕๕๔) ศึกษาคำเรียกสีและทัศนคติที่มีต่อสีของผู้พูดภาษาไทย กะเหรี่ยงปาร์ มอญ และขมุ ในอำเภอศรีสวัสดิ์ จังหวัดกาญจนบุรี

จะเห็นได้ว่า มีผู้ศึกษาคำเรียกสีของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ซึ่งอยู่ในภูมิภาคของไทยไว้มากมาย แต่ยังไม่พบว่า มีผู้ศึกษาคำเรียกสีของชาวมอแกนไว้ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาคำเรียกสีของภาษามอแกน เพราะเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่ตั้งถิ่นฐานอยู่ทางภาคใต้ของประเทศไทย และมีวิถีชีวิตที่ใกล้ชิดกับธรรมชาติ รวมทั้งอาศัยอยู่ในทะเลอันดามันมากกว่า ๑๐๐ ปี โดยภาษามอแกนจัดอยู่ในตระกูลภาษาออสโตรนีเซียน ชาวมอแกนมีภาษาพูดเป็นของตัวเองมาตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษ แต่ไม่มีภาษาเขียนเป็นของตัวเอง ส่วนใหญ่จะใช้ภาษาเขียนที่เป็นภาษาไทย ภาษายาวี ภาษาพม่า และภาษามลายู (ณฤมล อรุโณทัย, ๒๕๔๔ : ๔๔; อภิชาติ ภัทรธรรม, ๒๕๕๕ : ๖๑)

ทั้งนี้ การที่ภาษามอแกนมีแต่ภาษาพูดที่เป็นของตัวเองโดยไม่มีภาษาเขียน มีแนวโน้มที่ภาษาใกล้จะสูญหายได้ เพราะจากการศึกษาข้อมูลเอกสาร เช่น งานวิจัยของ Pittayaporn (2005) และการออกภาคสนามของผู้วิจัยพบว่า ชาวมอแกนรุ่นใหม่โดยเฉพาะวัยเด็กที่ได้รับการศึกษาในโรงเรียนโดยใช้ภาษาไทยมาตรฐานในการจัดการเรียนการสอนเท่านั้น ทำให้ชาวมอแกนรุ่นใหม่มีแนวโน้มที่จะใช้ภาษาไทยมาตรฐานมากกว่าภาษามอแกน ดังนั้น การศึกษาภาษามอแกนจึงไม่เพียงแต่จะสะท้อนระบบวิธีคิด การมองโลก และประสบการณ์ของชาวมอแกนเท่านั้น แต่ยังเป็นการอนุรักษ์หรือธำรงรักษาภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์นี้ไว้ต่อไปด้วย

อย่างไรก็ตาม จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับภาษามอแกนพบว่า ยัง

มีงานวิจัยไม่มากนักที่สนใจศึกษาภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์นี้ เช่น งานวิจัยของ Chantanakomes (1980) Pittayaporn (2005) และ (2006) ที่ศึกษาระบบเสียงและวากยสัมพันธ์ของภาษามอแกนจังหวัดภูเก็ต โดยที่ยังไม่พบว่ามีผู้ศึกษาคำเรียกสัตว์ของภาษามอแกนไว้ รวมทั้งยังไม่พบว่ามีผู้ศึกษาภาษามอแกนกลุ่มชาติพันธุ์ที่อาศัยอยู่บริเวณหมู่เกาะสุรินทร์ จังหวัดพังงาด้วย ทั้งนี้ งานวิจัยที่สนใจศึกษากลุ่มชาติพันธุ์นี้ส่วนใหญ่จะเป็นงานวิจัยทางด้านสังคมศาสตร์ที่ศึกษาด้านวิถีชีวิตและอัตลักษณ์ของชาวมอแกน เช่น งานวิจัยของนฤมล อรุโณทัย (๒๕๔๘) ศึกษาความรู้พื้นบ้านของมอแกน โดยมุ่งศึกษารูปแบบการจัดการและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ งานวิจัยของนฤมล อรุโณทัย, พลาเดช ฌ ป้อมเพชร และจิระวรรณ บรรเทาทุกข์ (๒๕๔๙) ศึกษาชีวิตชาวมอแกนหมู่เกาะสุรินทร์ จังหวัดพังงา งานวิจัยของอภิชาติ ภัทรธรรม (๒๕๕๕) ศึกษาความเป็นมา การดำรงชีวิต ระบบครอบครัว ระบบเศรษฐกิจ ภาษา ศาสนา ความเชื่อ และประเพณีสำคัญของชาวมอแกน รวมทั้งยังศึกษาความเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของชาวมอแกนในสังคมปัจจุบันด้วย นอกจากนี้ ยังพบงานวิจัยของ สมเกียรติ สัจจารักษ์ และศิวิบูล จงวุฒิเวศย์ (๒๕๕๖) ที่ศึกษาแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อรักษาอัตลักษณ์ชาวมอแกน

การศึกษาคำเรียกสัตว์ในภาษามอแกนหมู่เกาะสุรินทร์ จังหวัดพังงา นอกจากจะสะท้อนให้เห็นระบบความคิด การมองโลก และประสบการณ์ของชาวมอแกนแล้ว ยังสะท้อนให้เห็นวิถีชีวิตของชาวมอแกนอีกด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาคำเรียกสัตว์ของชาวมอแกน หมู่เกาะสุรินทร์ จังหวัดพังงา

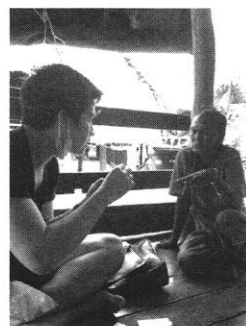
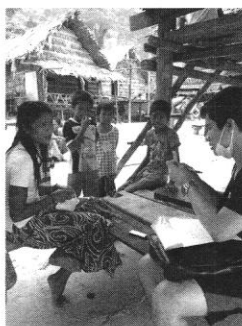
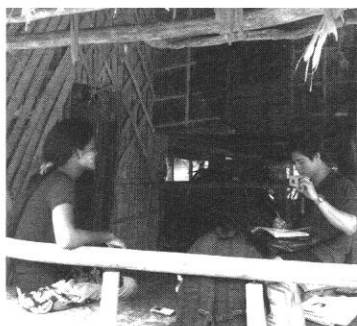
สมมุติฐานของการวิจัย

ชาวมอแกนมีคำเรียกสัตว์จำนวนน้อยซึ่งสัมพันธ์กับวิถีชีวิตที่เรียบง่ายของชาวมอแกน

ขอบเขตของการวิจัย

๑. ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลคำเรียกชื่อของชาวมอแกน หมู่เกาะสุรินทร์ จังหวัดพังงา เท่านั้น โดยเก็บข้อมูลภาคสนามตั้งแต่วันที่ ๑๗ ตุลาคม ๒๕๕๙ - ๒๐ ตุลาคม ๒๕๕๙

๒. ผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลภาษาเพศชายหรือเพศหญิงก็ได้ที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่นั้น โดยที่ไม่มีการย้ายถิ่นฐานตั้งแต่เกิดจนถึงปัจจุบัน รวมทั้งเป็นผู้พูดภาษามอแกน (Moken native speaker) และใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง จำนวน ๗ คน ทั้งนี้ ผู้วิจัยไม่ได้กำหนดปัจจัยด้านอายุในการศึกษาครั้งนี้ เพราะจากการสอบถามคุณภานภรรยา ชูยยัง หรือหมอนุ้ย สารณสุขประจำหมู่บ้านของชาวมอแกนที่อาศัยอยู่บริเวณหมู่เกาะสุรินทร์ จังหวัดพังงา ให้ข้อมูลว่า ชาวมอแกนส่วนใหญ่ไม่ทราบอายุที่แท้จริงของตนเองสอดคล้องกับคำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลภาษาที่กล่าวกับผู้วิจัยก่อนเริ่มดำเนินการวิจัยเรื่องคำเรียกชื่อไม่ทราบอายุของตนเช่นกัน ทำให้ผู้วิจัยไม่สามารถประมาณอายุที่แท้จริงของผู้ให้ข้อมูลภาษาได้

ภาพที่ ๑ แสดงตัวอย่างของผู้ให้ข้อมูลภาษาที่เป็นชาวมอแกน

๓. ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลคำเรียกชื่อพื้นฐานและคำเรียกชื่อไม่พื้นฐานเพื่อทำความเข้าใจระบบคำเรียกชื่อของชาวมอแกน โดยไม่ได้ศึกษาการแปรในการใช้คำเรียกชื่อตามปัจจัยทางสังคม

๔. ผู้วิจัยเก็บข้อมูลคำเรียกชื่อในช่วงที่มีแสงแดดเท่านั้น เพื่อป้องกันมิให้ผู้ให้ข้อมูลภาษามองเห็นสีที่คลาดเคลื่อนหรือผิดเพี้ยนไป นอกจากนี้ ผู้ให้ข้อมูลภาษาจะต้อง

๒๒๘ วุฒินันท์ แก้วจันทร์เกตุ

ไม่เป็นโรคตาบอดสี เพราะการศึกษาเรื่องคำเรียกสีเกี่ยวข้องกับกระบวนการรับรู้ทาง
การมองเห็น

วิธีดำเนินการวิจัย

๑. ศึกษาแนวคิดทฤษฎีทางอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์ รวมทั้งงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ
คำเรียกสีและภาษามอแกน อีกทั้งยังศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่
ของชาวมอแกนด้วย

๒. เตรียมแผ่นสีแต่ละแผ่นจากการตัดตารางสี (color chart) ของบริษัทสยาม
แกรฟิคเอเยนซี จำกัด ทั้งที่เป็นสีเดี่ยว สีผสม สีแก่และสีอ่อน จากนั้นผู้วิจัยได้คัดสีที่ซ้ำ
กันออก และเพิ่มสีขาวล้วนจำนวน ๑ แผ่น รวมแผ่นสีที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มีจำนวน
ทั้งสิ้น ๓๔ แผ่น นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังได้ลงหมายเลขกำกับกับแผ่นสีแต่ละแผ่นเพื่อใช้ในการ
สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลภาษา และยังเตรียมอุปกรณ์ที่ใช้ในการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลภาษา
ได้แก่ เครื่องบันทึกเสียง ตารางบันทึกคำเรียกสี และกล้องถ่ายรูป

๓. คัดเลือกผู้ให้ข้อมูลภาษาตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในขอบเขตข้อมูลของการวิจัย

๔. สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลภาษา โดยหยิบแผ่นสีออกมาทีละแผ่น ขานหมายเลข
ก่อน แล้วให้ผู้ให้ข้อมูลภาษาดูและตอบโดยการออกเสียงคำเรียกสีแต่ละคำจำนวน ๒
ครั้ง โดยเว้นระยะการออกเสียงแต่ละครั้งพอสมควร และตรวจสอบจำนวนคำเรียกสี
ที่บันทึกไว้

๕. บันทึกข้อมูลที่ได้ลงตารางบันทึกคำเรียกสีโดยใช้รหัสอักษร และวิเคราะห์ผล
การวิจัยโดยหาคำเรียกสีพื้นฐาน วิธีการสร้างคำเรียกสีไม่พื้นฐาน รวมทั้งวิเคราะห์เชื่อมโยง
ความสัมพันธ์ระหว่างคำเรียกสีพื้นฐานกับบริบททางสังคมวัฒนธรรมของชาวมอแกน
หมู่เกาะสุรินทร์ จังหวัดพังงา

๖. เรียบเรียงผลการวิจัย สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

๑. ทำให้ทราบคำเรียกสีและวิวัฒนาการคำเรียกสีของชาวมอแกน หมู่เกาะ

สุรินทร์ จังหวัดพังงา

๒. ทำให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างคำเรียกสีและวิถีชีวิตของชาวมอแกน หมู่เกาะสุรินทร์ จังหวัดพังงา

๓. เป็นแนวทางในการศึกษาคำเรียกสีในกลุ่มชาติพันธุ์อื่น ๆ ต่อไป

นิยามศัพท์

๑. คำเรียกสีพื้นฐาน (Basic color terms) หมายถึง คำเรียกสีที่มีลักษณะเป็น คำศัพท์เดี่ยว (Mono-lexemic) มีความหมายไม่ซ้อนหรือร่วมกับความหมายของคำเรียกสี อีกคำหนึ่ง และต้องไม่เป็นคำที่มีความหมายแคบเพื่อเรียกวัตถุบางชนิดเท่านั้น รวมทั้งยัง ต้องเป็นคำที่ผู้ให้ข้อมูลภาษาฝังใจ (Psychologically salient) (Berlin, Brent & Kay Paul, 1969)

๒. คำเรียกสีไม่พื้นฐาน (Non-basic color term) หมายถึง คำเรียกสีที่ไม่ได้เป็น ตัวแทนของประเภทสี เป็นคำที่ประกอบด้วยหน่วยคำมากกว่าหนึ่งหน่วยคำและมีความหมาย ระบุรายละเอียด หรือมีความเข้มความสว่างของสีที่ต่างกัน (Berlin, Brent & Kay Paul, 1969)

กรอบแนวคิดที่ใช้ในงานวิจัย

คำเรียกสี

การศึกษาคำเรียกสีเป็นการศึกษาวิจัยตามแนวคิดทางอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์โดย มีจุดมุ่งหมายเพื่อที่จะเข้าถึงระบบปริชานของมนุษย์ ซึ่งรวมถึงระบบความรู้ความคิด ตลอดจนมโนทัศน์ของกลุ่มชาติพันธุ์ที่ศึกษาจากการวิเคราะห์ความหมายของคำในภาษา ของกลุ่มนั้น เพราะภาษาในแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์เป็นตัวแทนของมโนทัศน์และสรรพสิ่งซึ่ง ทั้งสองสิ่งนี้เป็นสิ่งที่สัมพันธ์กัน (อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, กัณติมา รัทวงษ์วาน, มนสิการ เสงสุวรรณ และสิริวิมล ศุภรศร ๒๕๕๕) ดังนั้น การศึกษาความหมายของคำจึงช่วย สะท้อนวิถีคิด วิธีการมองโลกหรือโลกทัศน์ รวมทั้งประสบการณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ซึ่ง เป็นการเข้าถึงวัฒนธรรมโดยผ่านภาษา

งานวิจัยเกี่ยวกับคำเรียกสีเริ่มต้นที่งานของ Conklin (1964 : 191, อ้างถึงใน อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, ๒๕๓๘ : ๒-๔) ที่ศึกษาการจำแนกประเภทสีในภาษาฮานูซึ่งพูดในประเทศฟิลิปปินส์ โดยพบว่า คำเรียกสีในภาษาฮานูมีจำนวนมาก ส่วนมากเรียกตามสรรพสิ่งในวัฒนธรรมหรือธรรมชาติที่ชาวฮานูพบเห็นเป็นประจำ ทั้งนี้ คำเรียกสีในภาษาฮานูมีเพียง ๔ คำเท่านั้น ได้แก่ mabi:ru ใช้เรียกสีดำและเฉดสีเข้ม malagi? ใช้เรียกสีขาวและเฉดสีอ่อน marara? ใช้เรียกสีที่เป็นสีแดงและสีที่มีสีแดงปน และ malatuy ใช้เรียกสีที่เป็นสีเขียวและสีที่ออกเขียว โดยสีทั้ง ๔ สีนี้นี้มีมิติที่ต่างกัน ๒ มิติ ได้แก่ มิติเรื่องความมืดความสว่าง (brightness) และมิติเรื่องความสดความแห้ง

ต่อมาในปี 1969 Brent Berlin และ Paul Kay ได้ศึกษาเรื่องคำเรียกสีเช่นเดียวกัน โดยได้ให้คำจำกัดความคำเรียกสีพื้นฐานว่าต้องมีคุณสมบัติ ดังนี้ (Berlin & Kay, 1969 : 6)

๑. จะต้องเป็นศัพท์เดี่ยว (monolexemic) เป็นคำที่ไม่สามารถคาดเดาความหมายจากส่วนใดส่วนหนึ่งของคำเรียกสีได้ เช่น reddish กับ greenish ไม่ใช่คำเรียกสีพื้นฐาน เพราะสามารถคาดเดาได้ว่ามาจากคำเรียกสีพื้นฐาน คือ red กับ green

๒. คำเรียกสีพื้นฐานจะต้องไม่มีความหมายร่วมกับคำเรียกสีอื่น เช่น crimson ไม่ใช่คำเรียกสีพื้นฐาน เพราะมีความหมายร่วมกับคำว่า red

๓. คำเรียกสีพื้นฐานจะต้องไม่มีข้อจำกัดหรือใช้เพื่อเรียกวัตถุบางอย่างเท่านั้น เช่น blond ไม่ใช่คำเรียกสีพื้นฐาน เพราะเป็นคำเรียกสีที่ใช้กับผม ผิว หรือเฟอร์นิเจอร์เท่านั้น

๔. คำเรียกสีพื้นฐานจะต้องเป็นคำที่อยู่ໃใจ (psychologically salient) ของผู้ให้ข้อมูลภาษา กล่าวคือ เป็นคำที่ผู้ให้ข้อมูลภาษาพูดถึงก่อน และผู้ให้ข้อมูลภาษาทุกคนจะต้องใช้ รวมทั้งยังใช้ในภาษาเฉพาะบุคคล (idelect) ของผู้ให้ข้อมูลภาษาทุกคน

๕. คำที่น่าสงสัยว่าจะจะเป็นคำเรียกสีพื้นฐานนั้นจะต้องปรากฏกับคำอื่นได้ เช่นเดียวกับคำเรียกสีพื้นฐานอื่น ๆ เช่น คำว่า whitish กับ greenish ในภาษาอังกฤษ คำเรียกสีพื้นฐานสามารถปรากฏร่วมกับ -ish ซึ่งเป็น suffix ได้

๖. คำเรียกสีที่มีชื่อเดียวกับคำเรียกสีของวัตถุ เช่น gold หรือ silver ไม่ถือว่าเป็นคำเรียกสีพื้นฐาน

๗. คำยืมภาษาต่างประเทศใหม่ ๆ อาจจะไม่นับว่าเป็นคำเรียกสีพื้นฐาน

Crawford (1982 อ้างถึงใน อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, ๒๕๓๘ : ๑๑-๑๒) ได้

กำหนดนิยามคำเรียกสีพื้นฐานไว้ ดังนี้

๑. ต้องปรากฏในภาษาเฉพาะบุคคลของผู้บอกภาษาเท่านั้น
๒. มีความหมายมั่นคงในภาษาของผู้บอกภาษาแต่ละคน
๓. ความหมายไม่ซ้อนกับความหมายของคำเรียกสีอื่น
๔. การใช้คำเรียกสีนั้น จะต้องไม่ใช่เรียกจำกัดวงแคบอยู่ในหมู่วัตถุบางประเภท

เท่านั้น

อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (๒๕๓๘ : ๓๗-๓๘) ได้สรุปเกณฑ์ในการตัดสินว่าคำใดเป็นคำเรียกสีพื้นฐานหรือไม่ โดยดัดแปลงมาจากเกณฑ์ของ Berlin & Kay (1969) และ Crawford (1982) ว่าจะต้องมีคุณสมบัติครบ ๓ ประการ ดังนี้

๑. เป็นคำที่มีรูปศัพท์เดียว (monolexic) กล่าวคือ เป็นคำซึ่งความหมายของคำทั้งหมดไม่สามารถทำนายได้จากส่วนหนึ่งส่วนใดของคำนั้น หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ เป็นคำที่ไม่มีส่วนประกอบเป็นหน่วยย่อยที่อาจเอาออกได้ (optional) โดยไม่ทำให้ความหมายแก่นเปลี่ยนไป เช่นคำว่า “เหลือง” หรือ “น้ำเงิน” เป็นคำเรียกสีพื้นฐาน แต่คำว่า “เหลืองอ่อน” หรือ “น้ำเงินเข้ม” ไม่ใช่คำเรียกสีพื้นฐาน

๒. ไม่เป็นคำที่ระบุสีเฉพาะที่อาจจัดประเภทอยู่ภายใต้สีอื่นได้ เช่น “สีตองอ่อน” หรือ “สีเขียวตองอ่อน” ไม่จัดเป็นคำเรียกสีพื้นฐาน เพราะสามารถจัดประเภทให้อยู่ภายใต้ “สีเขียว” ได้ หรือ “สีทอง” ก็ไม่ใช่คำเรียกสีพื้นฐาน เพราะสามารถจัดประเภทให้อยู่ภายใต้ “สีเหลือง” ได้

๓. มีความหมายโดดเด่นและมั่นคง กล่าวคือ มีการใช้อย่างสม่ำเสมอ โดยผู้ให้ข้อมูลภาษาและปรากฏซ้ำบ่อย ๆ ในข้อมูล เป็นคำเรียกสีที่รู้จักง่าย และไม่ค่อยมีข้อขัดแย้งในหมู่ผู้พูดภาษาเดียวกัน เช่น เขียว แดง เหลือง ดำ ในภาษาไทยมาตรฐาน ถือว่าเป็นคำเรียกสีพื้นฐาน

วิวัฒนาการคำเรียกสีพื้นฐาน

Berlin & Kay (1969 : 2-3) ยังกล่าวถึงวิวัฒนาการของคำเรียกสีว่าสามารถแบ่งได้ ๗ ระยะ ดังนี้

ระยะที่ ๑ ทุกภาษาในโลกจะมีคำเรียกสีขาว และสีดำ

ระยะที่ ๒ ถ้าภาษาใดภาษาหนึ่งมีคำเรียกสี ๓ คำ คำเรียกสีที่ ๓ จะเป็น สีแดง

ระยะที่ ๓ ถ้ามีคำเรียกสี ๔ คำ คำเรียกสีที่ ๔ จะเป็นสีเขียว หรือสีเหลือง

๒๓๒ วัฒนินท์ แก้วจันทร์เกตุ

อย่างใดอย่างหนึ่ง

ระยะที่ ๔ ถ้ามีคำเรียกสี ๕ คำ ภาษานั้นจะมีทั้งสีเขียว และสีเหลือง

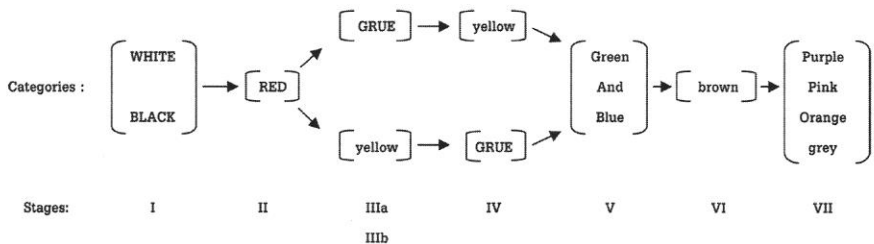
ระยะที่ ๕ ถ้ามีคำเรียกสี ๖ คำ ภาษานั้นจะมีสีฟ้า/สีน้ำเงิน (blue)

ระยะที่ ๖ ถ้ามีคำเรียกสี ๗ คำ คำเรียกสีที่ ๗ จะเป็น สีน้ำตาล

ระยะที่ ๗ ถ้ามีคำเรียกสี ๘ คำ หรือมากกว่านั้น ภาษานั้นจะมี สีม่วง ชมพู ส้ม

และเทา

ทั้งนี้ Kay (1975) ได้เสนอสี GRUE เพิ่มเติมไว้ในวิวัฒนาการของคำเรียกสีพื้นฐาน โดยเสนอบทความชื่อ Synchronic variability and diachronic change in basic color terms โดยสี GRUE หมายถึงสี green และ blue คำเรียกสีดังกล่าว ในหลายภาษามักเป็นคำเดียวกัน คือ เรียกรวมสีเขียว สีฟ้า และสีน้ำเงินเข้าด้วยกัน แผนภาพวิวัฒนาการของคำเรียกสีพื้นฐานจึงมีการเปลี่ยนแปลง ดังรูป

แผนภาพที่ ๑ แสดงวิวัฒนาการของคำเรียกสีพื้นฐานตามทฤษฎีของ Kay (1975 : 260)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคำเรียกสี

งานวิจัยของกาญจนา นาคสกุล (๒๕๒๘) ศึกษาโดยการสำรวจคำเรียกสีในภาษาไทยพบว่า ๑. คำเรียกสีพื้นฐาน ได้แก่ สีขาว ดำ แดง เหลือง เขียว ม่วง แสด ๒. คำเรียกสีเปรียบเทียบ ได้แก่ สีดอกตะแบก สีดอกกระรอนการ์ สีกำมะลิสีลูกหว้า สีเปลือกมังคุด สีดอกเลา สีตองอ่อน สีชา เป็นต้น ๓. คำเรียกสีที่ยืมมาจากภาษาต่างประเทศ ได้แก่ สีโกโก้ สีแทน สีกากี สีโอ๊ก สีมัสตาร์ด สีโอไรส สีเซอร์ เป็นต้น ๔. คำเรียกสีโบราณ ได้แก่ สีกะเรียว สีครั่ง สีชาด สีรง สีเสน สีมะพูด สีสวาด เป็นต้น นอกจากนี้ ยังศึกษาวัฒนธรรมของคนไทยที่สะท้อนจากคำเรียกสี โดยพบว่า คำเรียกสี

ของคนไทยที่สำรวจมานั้นสะท้อนให้เห็นว่าคนไทยเป็นคนที่รักธรรมชาติ สนใจความสวยงามของดอกไม้ ผลไม้ และพืช สนใจสัตว์ตัวเล็กตัวน้อย และสนใจแม้กระทั่งอิฐ หิน ปูน ทราช คำเรียกสีเหล่านั้นจึงได้มาจากสิ่งรอบกายของคนไทย

Suwilai Premsrirat (1992) ศึกษาคำเรียกสีในภาษาขมุ อำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย พบว่า คำเรียกสีปฐมภูมิ (primary color terms) มี ๕ คำ ได้แก่ คำเรียกสีขาว ดำ แดง เขียว และเหลือง ส่วนคำเรียกสีทุติยภูมิ (secondary color terms) ในภาษาขมุ พบว่าเป็นคำเรียกสีที่ใช้เพื่อบอกปริมาณความเข้มของสี โดยการใช้คำเรียกสีปฐมภูมิ ผสมเข้าด้วยกัน ผสมคำเรียกสีปฐมภูมิเข้ากับคำเรียกสีทุติยภูมิ และผสมคำเรียกสีทุติยภูมิ เข้าด้วยกัน

ธีระพันธ์ ล.ทองคำ (๒๕๓๕) ศึกษาคำเรียกสีในภาษาเย้า (เมี่ยน) พบว่า ภาษาเย้ามีคำเรียกสีพื้นฐาน ๖ คำ ได้แก่ สีดำ ขาว แดง เหลือง เขียว และน้ำเงิน โดยนำคำเรียกสีพื้นฐานมาประสมกับคำขยาย ส่วนวิวัฒนาการของคำเรียกสีภาษาเย้าอยู่ในระยะที่ ๕ ส่วนทัศนคติต่อสีนั้น คนเย้ามีทัศนคติบวกกับสีสดและเห็นได้ชัดเจน ถ้าเป็นสีอ่อนและสีตุ่น ๆ คนเย้ามีความเห็นว่าน่าเกลียดและมีทัศนคติลบ นอกจากนี้ คนเย้ายังมีทัศนคติที่ดีต่อสีเข้มมากกว่าสีอ่อนด้วย

อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (๒๕๓๘) ศึกษาคำเรียกสีและการรับรู้ของชาวจ้วงและชาวไทย พบว่า คำเรียกสีพื้นฐานในภาษาไทยมีอยู่ประมาณ ๑๐-๑๒ คำ ได้แก่ สีขาว ดำ แดง เหลือง เขียว ฟ้ำ น้ำเงิน น้ำตาล เทา ม่วง ชมพู และส้ม ทั้งนี้ สีฟ้า ในงานวิจัยนี้จัดเป็นสีพื้นฐาน เนื่องจากคำนี้ไม่ได้ใช้เพื่อเรียกสิ่งของประเภทแคบ ๆ แต่ครอบคลุมทุกสิ่ง และมีความหมายโดดเด่นแยกจากสีอื่น ๆ อย่างชัดเจน ส่วนสีน้ำเงินและสีน้ำตาลจัดเป็นสีพื้นฐานนั้น เนื่องจาก น้ำเงิน ไม่ได้แปลว่า น้ำของเงิน และน้ำตาลไม่ได้แปลว่า น้ำของตาล แต่ความหมายเป็นความหมายรวม หมายถึง สีน้ำเงินและสีน้ำตาล ส่วนภาษาจ้วงนั้นมีคำเรียกสีพื้นฐาน ๗-๑๐ คำ ได้แก่ คำที่แทนประเภทสีขาว ดำ แดง เหลือง เขียว และฟ้า/น้ำเงิน และอีก ๓ ประเภทที่พบในเฉพาะจ้วงอีก ๒ ถิ่น คือ สีเทาน้ำตาล และม่วง ส่วนคำเรียกสีไม่พื้นฐานนั้น ทั้ง ๒ ภาษามีการสร้างคำเรียกสีพื้นฐานโดยนำคำเรียกสีพื้นฐาน ๒ คำมาเรียงกัน แล้วรวมเข้ากับคำขยายเพื่อบ่งบอกถึงวัตถุเฉพาะ นอกจากนี้ ยังศึกษาการรับรู้สีของชาวจ้วงและชาวไทยพบว่า ชาวจ้วง ๖ ถิ่น มีการรับรู้สีขาวและเหลืองได้ดีเป็นอันดับ ๑ รับรู้สีแดงและเขียวได้ดีเป็นอันดับ ๒ รับรู้สีดำ

และฟ้า/น้ำเงิน ได้ดีเป็นอันดับ ๓ รับรู้สีเทาได้ดีเป็นอันดับ ๔ และรับรู้สีน้ำตาลและม่วง ได้ดีเป็นอันดับ ๕ ซึ่งเป็นอันดับสุดท้าย สำหรับการรับรู้สีของชาวไทย ๔ ถิ่นนั้น พบว่า มี การรับรู้สีขาว เหลือง และส้มได้ดีเป็นอันดับ ๑ รับรู้สีเทาและม่วงได้ดีเป็นอันดับ ๒ รับรู้ สีดำและแดงได้ดีเป็นอันดับ ๓ รับรู้สีเขียวได้ดีเป็นอันดับ ๔ รับรู้สีฟ้าและน้ำตาลได้ดี เป็นอันดับ ๕ รับรู้สีชมพูได้ดีเป็นอันดับ ๖ และรับรู้สีน้ำเงินได้ดีเป็นอันดับ ๗ ซึ่งเป็น อันดับสุดท้าย ทั้งนี้ ชาวจ้วงและชาวไทยมีความคงที่ในการรับรู้สีไม่เหมือนกัน

ธนานันท์ ตรงด (๒๕๔๑) ศึกษาคำเรียกชื่อของเงาะป่า (ซาไก) พบว่า มีคำเรียกชื่อพื้นฐาน ๖ คำ และไม่มีคำเรียกชื่อที่เฉพาะไม่พื้นฐานหรือคำเรียกชื่อที่เฉพาะเจาะจงลงไปเลย ทั้งนี้ สิ่งที่น่าสนใจ คือ ภาษาซาไกมีคำเรียกชื่อแดงอยู่ ๒ คำ คือ มีคำใช้เรียกสีแดง สดกับคำใช้เรียกชื่อที่ออกแดงหรือมีแดงปน นอกจากนี้ คำเรียกชื่อในภาษาซาไกยังเกี่ยวพันใกล้ชิดกับวิถีชีวิต วัฒนธรรม และการรับรู้ปรากฏการณ์ธรรมชาติแวดล้อม

ศตวรรษที่ สี่หมื่นห้าพัน (๒๕๔๑) ศึกษาคำเรียกสีและการรับรู้สีของผู้พูดภาษาไทย
คือ ลัวะ มั่ง และกะเหรี่ยง ในพื้นที่จังหวัดเชียงรายและพะเยา พบว่า ผู้พูดภาษาลัวะ
มีวิวัฒนาการคำเรียกสีในระยะที่ ๗ โดยมีคำเรียกสีพื้นฐาน ๑๒ คำ ส่วนผู้พูดภาษาลัวะ
มีวิวัฒนาการคำเรียกสีในระยะที่ ๕ โดยมีคำเรียกสีพื้นฐาน ๕ คำ ส่วนผู้พูดภาษามั่ง มี
วิวัฒนาการคำเรียกสีในระยะที่ ๕ โดยมีคำเรียกสีพื้นฐาน ๖ คำ และผู้พูดภาษากะเหรี่ยง
มีวิวัฒนาการคำเรียกสีในระยะที่ ๔ โดยมีคำเรียกสีพื้นฐาน ๕ คำ ทั้งนี้ ผู้วิจัยพบ
การสร้างคำเรียกสีไม่พื้นฐานของภาษาที่ศึกษา ๓ วิธี คือ คำเรียกสีพื้นฐาน+คำเรียกสี
พื้นฐาน คำเรียกสีพื้นฐาน+คำขยาย และการใช้คำเรียกสีของเฉพาะเป็นคำเรียกสี
นอกจากนี้ ทักษะการคิดของผู้ให้ข้อมูลภาษายังมีทักษะการบวกต่อสีสดและสีเข้ม และมีทักษะการ
ลบต่อสีตื้นและสีอ่อน

ศุภมาส เ่องฉ้วน (๒๕๔๓) ศึกษาคำเรียกสีและมโนทัศน์เรื่องสีของคนไทยสมัย
สุโขทัยและสมัยปัจจุบัน พบว่า ภาษาไทยสมัยสุโขทัยและสมัยปัจจุบันมีจำนวนคำเรียก
สีพื้นฐาน ๕ คำและ ๑๒ คำ ตามลำดับ โดยสมัยสุโขทัยมีวิวัฒนาการของคำเรียกสีอยู่
ในระบะที่ ๔ และสมัยปัจจุบันมีวิวัฒนาการของคำเรียกสีอยู่ในระบะที่ ๗ ส่วนการปรากฏ
คำเรียกสีพบว่า คำเรียกสีพื้นฐานในภาษาไทยสมัยสุโขทัยและสมัยปัจจุบันอาจปรากฏ
ตามลำพังโดยมีหรือไม่มีคำว่า “สี” นำหน้า ทั้งนี้ ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า คนไทยใน
สมัยสุโขทัยและสมัยปัจจุบันมีการจำแนกสีประเภทที่อยู่ในธรรมชาติแตกต่างกัน ส่วน

กลวิธีการสร้างคำเรียกสิ่งไม่พื้นฐานทั้งภาษาไทยสมัยสุโขทัยและสมัยปัจจุบันพบว่า มี ๔ วิธี คือ ใช้คำเรียกสิ่งพื้นฐาน+คำเรียกสิ่งพื้นฐาน ใช้คำเรียกสิ่งของเฉพาะเป็นคำเรียกสิ่ง ใช้คำเรียกสิ่งพื้นฐาน+คำขยาย และใช้คำเรียกสิ่งไม่พื้นฐาน+คำขยาย

อภิญา เพชรวิจิต (๒๕๔๕) ศึกษาการสร้างคำเรียกสิ่งในภาษาไทยและภาษาลาว พบว่า ภาษาไทยมีคำเรียกสิ่งพื้นฐาน ๑๒ คำ ส่วนภาษาลาวมีคำเรียกสิ่งพื้นฐาน ๑๑ คำ ทั้งนี้ ในวิวัฒนาการขั้นที่ ๕ ของภาษาลาวจะไม่แยกสิ่งฟ้ากับสิ่งน้ำเงินออกจากกัน ส่วนคำเรียกสิ่งไม่พื้นฐานนั้นพบว่า ภาษาไทยมีคำเรียกสิ่งไม่พื้นฐาน ๖๔ คำ ส่วนภาษาลาวมีคำเรียกสิ่งไม่พื้นฐาน ๖๒ คำ รวมทั้งยังสามารถแบ่งกลวิธีการสร้างคำได้ ๓ แบบ ได้แก่ การใช้คำเรียกสิ่งพื้นฐานมาประกอบกันซึ่งเป็นการประสมในระดับลิและประโยค ใช้คำเรียกสิ่งพื้นฐานที่ประสมกับคำอื่นที่ไม่ใช่คำเรียกสิ่ง และใช้คำเรียกวัตถุสิ่งของบางอย่างมาเป็นคำเรียกสิ่ง

Rujiwan Laophairoj (2005) ศึกษาเปรียบเทียบคำเรียกสิ่งในภาษาไทยกับคำเรียกสิ่งในภาษาเวียดนาม พบว่า ภาษาไทยมีคำเรียกสิ่งพื้นฐาน ๑๒ คำ และภาษาเวียดนามมีคำเรียกสิ่งพื้นฐาน ๙ คำ แม้ว่าทั้ง ๒ ภาษาจะมีวิวัฒนาการของสิ่งเหมือนกัน คือ อยู่ในระยะที่ ๗ แต่ภาษาเวียดนามนั้นในวิวัฒนาการของสิ่งระยะที่ ๕ ยังคงเป็นคำเรียกสิ่ง GRUE และในระยะที่ ๗ ภาษาเวียดนามไม่มีคำเรียกสิ่งล้มตามที่ทฤษฎีกล่าวไว้ ส่วนคำเรียกสิ่งไม่พื้นฐานพบว่า ทั้งภาษาไทยและภาษาเวียดนามมีวิธีการสร้างคำเรียกสิ่งไม่พื้นฐานคล้ายกัน ๔ วิธี ได้แก่ การประสมคำเรียกสิ่งพื้นฐาน การใช้คำเรียกสิ่งของเฉพาะเป็นคำเรียกสิ่ง การขยายคำเรียกสิ่งพื้นฐาน และการขยายคำเรียกสิ่งไม่พื้นฐาน ส่วนภาษาเวียดนามยังมีวิธีย่อยอีก ๒ วิธี คือ การขยายคำเรียกสิ่งไม่พื้นฐาน (คำเรียกสิ่งพื้นฐาน+คำเรียกสิ่งพื้นฐาน+คำขยาย) และการขยายคำเรียกสิ่งไม่พื้นฐาน (คำยืมภาษาต่างประเทศ+คำเรียกสิ่งพื้นฐาน) ส่วนปัจจัยทางสังคม พบว่า ปัจจัยเรื่องเพศมีผลต่อจำนวนคำเรียกสิ่งในภาษาไทย คือ เพศหญิงใช้คำเรียกสิ่งมากกว่าเพศชาย แต่ไม่ใช่ตัวแปรสำคัญในภาษาเวียดนาม และปัจจัยเรื่องอายุที่มีผลต่อคำเรียกสิ่งไม่พื้นฐานทั้งในภาษาเวียดนามและภาษาไทย ไม่มีผลต่อคำเรียกสิ่งพื้นฐาน

สาริสา อุ่นทานนท์ (๒๕๕๐) ศึกษาคำเรียกสิ่งในภาษาลาว พบว่า ภาษาลาวมีคำเรียกสิ่งพื้นฐานจำนวน ๕ สิ่ง และคำเรียกสิ่งไม่พื้นฐานจำนวน ๖ สิ่ง โดยคำเรียกสิ่งไม่พื้นฐานมีวิธีการสร้างคำ ๕ วิธี ได้แก่ การใช้คำเรียกสิ่งพื้นฐานประสมกับคำบอก

ความเข้มความสว่างของสี คำเรียกสีพื้นฐานประสมกับคำเรียกวัตถุลักษณะของ คำเรียกสีไม่พื้นฐานประสมกับคำบอกความเข้มความสว่างของสี และการสร้างคำขึ้นใหม่สำหรับใช้เรียกสีผสม ส่วนการใช้คำเรียกสีระหว่างชายและหญิง พบว่า เพศหญิงสามารถใช้คำเรียกสีและคำเรียกสีพื้นฐานมากกว่าเพศชาย เพศชายใช้คำเรียกสีไม่พื้นฐานโดยเพิ่มคำบอกความเข้มสว่างของสีได้มากกว่าเพศหญิง ในขณะที่เพศหญิงใช้คำเรียกสีไม่พื้นฐานโดยเพิ่มคำที่มาจากวัตถุธรรมาชาติได้มากกว่าเพศชาย

นฤมล ศิริพันธ์ (๒๕๕๔) ศึกษาคำเรียกสีและทัศนคติที่มีต่อสีของผู้พูดภาษาไทย กะเหรี่ยงโปว์ มอญ และขมุ ในอำเภอศรีสวัสดิ์ จังหวัดกาญจนบุรี พบว่า ภาษาไทย ถิ่นกาญจนบุรีพบคำเรียกสีพื้นฐาน ๑๒ คำ และคำเรียกสีไม่พื้นฐาน ๙๗ คำ และมีวิวัฒนาการคำเรียกสีอยู่ในระยะที่ ๗ ภาษากะเหรี่ยงโปว์พบคำเรียกสีพื้นฐาน ๗ คำ และคำเรียกสีไม่พื้นฐาน ๓๐ คำ และมีวิวัฒนาการคำเรียกสีอยู่ในระยะที่ ๖ ภาษามอญพบคำเรียกสีพื้นฐาน ๔ คำ และคำเรียกสีไม่พื้นฐาน ๔๙ คำ และมีวิวัฒนาการคำเรียกสีอยู่ในระยะที่ ๓ และภาษาขมุพบคำเรียกสีพื้นฐาน ๕ คำ และคำเรียกสีไม่พื้นฐาน ๒๗ คำ และมีวิวัฒนาการคำเรียกสีอยู่ในระยะที่ ๔ ส่วนวิธีการสร้างคำเรียกสีไม่พื้นฐานของผู้พูดภาษาไทย กะเหรี่ยงโปว์ มอญ และขมุ ในอำเภอศรีสวัสดิ์ จังหวัดกาญจนบุรี พบว่า มี ๖ วิธี ได้แก่ การใช้คำเรียกสีพื้นฐาน+คำเรียกสีพื้นฐาน การใช้คำเรียกสีพื้นฐาน+คำขยาย การใช้คำขยาย+คำเรียกสีพื้นฐาน การใช้คำเรียกสีพื้นฐาน+คำเชื่อม+คำเรียกสีพื้นฐาน การใช้คำเรียกสีพื้นฐาน+คำเรียกสีของเฉพาะ และการใช้คำเรียกสีของเฉพาะ ส่วนทัศนคติที่มีต่อสีพบว่า ผู้พูดภาษาไทย กะเหรี่ยงโปว์ มอญ และขมุ ในอำเภอศรีสวัสดิ์ จังหวัดกาญจนบุรีมีทัศนคติบวกต่อสีเข้ม และมีทัศนคติลบต่อสีอ่อน นอกจากนี้ยังพบว่า คำเรียกสียังสามารถสะท้อนความเชื่อ พลังอำนาจ ความบริสุทธิ์ โชคลาภ การเปลี่ยนวัย การเปลี่ยนสถานภาพ ศาสนา และเพศ ซึ่งปรากฏในพิธีกรรมต่าง ๆ

ณรงค์กรรณ รอดทรัพย์ (๒๕๕๕) ศึกษาคำเรียกสีในภาษาม้งขาว พบว่า คำเรียกสีพื้นฐานในภาษาม้งขาวมี ๑๐ สี และคำเรียกสีไม่พื้นฐานในภาษาม้งขาวมี ๖ สี โดยวิธีการสร้างคำเรียกสีไม่พื้นฐาน มี ๓ วิธี ได้แก่ คำเรียกสีพื้นฐานประกอบกับความเข้มความสว่างของสี, คำเรียกสีพื้นฐานประสมกับคำเรียกสีพื้นฐาน และคำเรียกวัตถุลักษณะของมาใช้เป็นคำเรียกสี

ณรงค์กรรณ รอดทรัพย์ (๒๕๕๖) ศึกษาคำเรียกสีในภาษาปักษ์ พบว่า คำเรียกสี

พื้นฐานในภาษาปืซูมี ๑๐ สี และคำเรียกสีไม่พื้นฐานในภาษาปืซูมี ๖ สี โดยวิธีการสร้างคำเรียกสีไม่พื้นฐาน มี ๓ วิธี ได้แก่ คำเรียกสีพื้นฐานประกอบกับความเข้มความสว่างของสี, คำเรียกสีพื้นฐานประสมกับคำเรียกสีพื้นฐาน และคำเรียกวัตถุสิ่งของมาใช้เป็นคำเรียกสี

กัปนดิพัฒน์ เกียตนอก (๒๕๕๖) ศึกษาคำเรียกสีในภาษาญัฮกุร พบว่า คำเรียกสีพื้นฐานในภาษาญัฮกุรมี ๕ สี และพบการสร้างคำเรียกสีไม่พื้นฐาน ๔ วิธี ได้แก่ การยืมคำภาษาถิ่นอื่น การประสมคำระหว่างคำเรียกสีพื้นฐานกับคำเรียกสีไม่พื้นฐาน การประสมคำระหว่างคำเรียกสีพื้นฐานกับคำขยาย และการใช้คำเรียกสิ่งของเฉพาะ

ณรงค์กรณ รอดทรัพย์ (๒๕๕๗) ศึกษาคำเรียกสีในภาษาอูรักลาไยถิ่นภูเก็ต พบว่า คำเรียกสีพื้นฐานในภาษาอูรักลาไยถิ่นภูเก็ต มี ๔ สี และคำเรียกสีไม่พื้นฐานในภาษาอูรักลาไยถิ่นภูเก็ต มี ๔ สี โดยวิธีการสร้างคำเรียกสีไม่พื้นฐาน มี ๖ วิธี ได้แก่ คำเรียกสีพื้นฐานประกอบกับความเข้มความสว่างของสี คำเรียกสีพื้นฐานประสมกับคำเรียกสีพื้นฐาน คำเรียกวัตถุสิ่งของมาใช้เป็นคำเรียกสี คำเรียกสีพื้นฐานประกอบกับคำเรียกสิ่งของในธรรมชาติ คำเรียกสียืมจากภาษาไทย และคำเรียกสีพื้นฐานประกอบกับคำเรียกสิ่งของในธรรมชาติและคำขยาย

เงิน ดงเหมย (๒๕๕๗) ศึกษาการสร้างคำเรียกสีของชาวจีนที่มีอายุต่างกัน พบว่า กลุ่มวัยรุ่นมีคำเรียกสีพื้นฐานจำนวน ๑๑ คำ กลุ่มวัยกลางคนกับกลุ่มผู้สูงอายุมีคำเรียกสีพื้นฐาน ๙ คำเท่ากัน กลุ่มวัยรุ่นมีคำเรียกสีไม่พื้นฐาน จำนวน ๓๔๐ คำ กลุ่มวัยกลางคนมีคำเรียกสีไม่พื้นฐานจำนวน ๓๖๒ คำ และกลุ่มผู้สูงอายุมีคำเรียกสีไม่พื้นฐานจำนวน ๓๕๔ คำ คนทั้งสามระดับอายุมีวิธีการสร้างคำเรียกสีไม่พื้นฐาน ๓ วิธีเหมือนกัน ได้แก่ การประสมคำเรียกสีพื้นฐานเข้าด้วยกัน การประสมคำเรียกสีพื้นฐานกับคำขยาย และการใช้คำเรียกสิ่งของเฉพาะ แต่กลุ่มวัยรุ่นมีวิธีการสร้างคำเรียกสีโดยใช้คำเรียกสิ่งของเฉพาะที่ต่างกับกลุ่มวัยกลางคนและกลุ่มผู้สูงอายุ ซึ่งสะท้อนให้เห็นการมองโลกที่แตกต่างกัน

จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคำเรียกสีและวิวัฒนาการของคำเรียกสีพื้นฐานข้างต้นสามารถสรุปเป็นตารางได้ดังนี้

ตารางที่ ๑ แสดงคำเรียกสีพื้นฐานและวิวัฒนาการคำเรียกสีพื้นฐานในภาษาต่าง ๆ

ผู้วิจัย (ปี)	ชื่องานวิจัย	คำเรียกสีพื้นฐาน	วิวัฒนาการ คำเรียกสีพื้นฐาน
Suwilai Premsrirat (1992)	คำเรียกสี ในภาษาขมุ	ขาว ดำ แดง เหลือง และเขียว	ระยะที่ ๔
ธีระพันธ์ ล.ทองคำ (๒๕๓๕)	คำเรียกสี ในภาษาเย้า (เมียน)	ขาว ดำ แดง เหลือง เขียว และน้ำเงิน	ระยะที่ ๕
อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (๒๕๓๘)	คำเรียกสีและ การรับรู้ของชาวจ้วง และชาวไทย	ภาษาไทย : ขาว ดำ แดง เหลือง เขียว ฟ้ำ น้ำเงิน น้ำตาล เทา ม่วง ชมพู และส้ม ภาษาจ้วง : ขาว ดำ แดง เหลือง เขียว และฟ้ำ/น้ำเงิน และอีก ๓ ประเภทที่พบใน เฉพาะจ้วงอีก ๒ ถิ่น คือ สีเทา น้ำตาล และม่วง	ระยะที่ ๗ ระยะที่ ๗
ธนานันท์ ตรงดี (๒๕๔๑)	คำเรียกสีของ เงาะป่า (ซาไก)	ขาว ดำ แดง เขียว/น้ำเงิน เหลือง	ระยะที่ ๔
ศตวรรษ เชื้อมหาวัน (๒๕๔๑)	คำเรียกสีภาษา ไทยลื้อ ลัวะ ม้ง และกะเหรี่ยง	ภาษาไทยลื้อ : ขาว ดำ แดง เหลือง เขียว ฟ้ำ น้ำเงิน น้ำตาล ม่วง ชมพู ส้ม และเทา ลัวะ : ขาว ดำ แดง เหลือง เขียว ม้ง : ขาว ดำ แดง เหลือง เขียว ชมพู กะเหรี่ยง : ขาว ดำ แดง เหลือง GRUE	ภาษาไทยลื้อ : ระยะที่ ๗ ลัวะ : ระยะที่ ๕ ม้ง : ระยะที่ ๕ กะเหรี่ยง : ระยะที่ ๔

ผู้วิจัย (ปี)	ชื่องานวิจัย	คำเรียกศัพท์พื้นฐาน	วิวัฒนาการ คำเรียกศัพท์พื้นฐาน
ศุภมาส เอ่งฉ้วน (๒๕๔๓)	คำเรียกชื่อของ คนไทยสมัยสุโขทัย และสมัยปัจจุบัน	สมัยสุโขทัย : ขาว ดำ แดง เหลือง เขียว สมัยปัจจุบัน : ขาว ดำ แดง เหลือง เขียว ฟ้ำ น้ำเงิน น้ำตาล ม่วง ชมพู ส้ม และเทา	สมัยสุโขทัย : ระยะที่ ๔ สมัยปัจจุบัน : ระยะที่ ๗
อภิญญา เพชรวิชุด (๒๕๔๕)	คำเรียกสีในภาษา ไทยและภาษาลาว	ภาษาไทย : ขาว ดำ แดง เหลือง เขียว ฟ้ำ น้ำเงิน น้ำตาล ม่วง ชมพู ส้ม และเทา ภาษาลาว : ขาว ดำ แดง เหลือง สี้ว (เขียว) ฟ้ำ ทอง (น้ำตาล) เทา อิด (ม่วง) บัว (ชมพู) และแสด	ภาษาไทย : ระยะที่ ๗ ภาษาลาว : ระยะที่ ๗
Rujiwan Laophairoj (2005)	คำเรียกสีในภาษา ไทยกับคำเรียกสีใน ภาษาเวียดนาม	ภาษาไทย : ขาว ดำ แดง เหลือง เขียว ฟ้ำ น้ำเงิน น้ำตาล ม่วง ชมพู ส้ม และเทา ภาษาเวียดนาม : ขาว ดำ แดง เหลือง GRUE น้ำตาล ม่วง ชมพู และเทา	ภาษาไทย : ระยะที่ ๗ ภาษาเวียดนาม : ระยะที่ ๗
สาริสา อุ่นทานนท์ (๒๕๕๐)	คำเรียกสีใน ภาษาลาว	ขาว ดำ แดง เขียว และเหลือง	ระยะที่ ๔

ผู้วิจัย (ปี)	ชื่องานวิจัย	คำเรียกศัพท์พื้นฐาน	วิวัฒนาการ คำเรียกศัพท์พื้นฐาน
นฤมล ศิริพันธุ์ (๒๕๕๔)	คำเรียกศัพท์ภาษาไทย กะเหรี่ยงโปว์ มอญ และขมุ	ภาษาไทย : ขาว ดำ แดง เหลือง เขียว ฟ้ำ น้ำเงิน น้ำตาล ม่วง ขมพู ส้ม และเทา กะเหรี่ยงโปว์ : ขาว ดำ แดง เขียว เหลือง ฟ้ำ ขมพู มอญ : ขาว ดำ แดง เขียว ขมุ : ขาว ดำ แดง เหลือง เขียว น้ำเงิน	ภาษาไทย : ระยะที่ ๗ กะเหรี่ยงโปว์ : ระยะที่ ๖ มอญ : ระยะที่ ๓ ขมุ : ระยะที่ ๔
ณรงค์กรรณ รอดทรัพย์ (๒๕๕๕)	คำเรียกศัพท์ในภาษา ม้งขาว	ขาว ดำ แดง เหลือง เขียว น้ำเงิน น้ำตาล ขมพู ส้ม และเทา	ระยะที่ ๗
ณรงค์กรรณ รอดทรัพย์ (๒๕๕๖)	คำเรียกศัพท์ในภาษา ปื๊อ	ขาว ดำ แดง เขียว เหลือง น้ำเงิน น้ำตาล ขมพู ส้ม และเทา	ระยะที่ ๗
กัปปนดิพัฒน์ เกียตนอก (๒๕๕๖)	คำเรียกศัพท์ในภาษา ญัฮกุร	ขาว ดำ แดง เหลือง GRUE	ระยะที่ ๔
ณรงค์กรรณ รอดทรัพย์ (๒๕๕๗)	คำเรียกศัพท์ในภาษา อุรักลาไวกินันท์เกิด	ขาว ดำ แดง เขียว เหลือง น้ำเงิน ฟ้ำ เทา	ระยะที่ ๖
เจน ตงเหมย (๒๕๕๗)	คำเรียกศัพท์ของ ชาวจีน	ขาว ดำ แดง เหลือง เขียว น้ำเงิน น้ำตาล เทา ม่วง ขมพู และส้ม	ระยะที่ ๗

จะเห็นได้ว่า จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคำเรียกศัพท์ในภาษาต่าง ๆ ยังไม่พบว่า มีผู้ศึกษาคำเรียกศัพท์ของชาวมอแกนไว้ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาคำเรียกศัพท์ของชาวมอแกนโดยใช้เกณฑ์การจำแนกศัพท์พื้นฐานตาม Berlin & Kay (1969) เพื่อใช้จำแนก

พื้นฐานของชาวมอแกน รวมทั้งเมื่อรวบรวมสีพื้นฐานของชาวมอแกนได้ทั้งหมดแล้ว ผู้วิจัยจะนำผลการศึกษาคำเรียกสีดังกล่าวมาศึกษาวิวัฒนาการของคำเรียกสีพื้นฐานของชาวมอแกนว่าอยู่ในระยะที่เท่าไร และยังศึกษาวิธีสร้างคำเรียกสีไม่พื้นฐานของชาวมอแกนด้วย

คำเรียกสีในภาษามอแกน

คำเรียกสีพื้นฐานในภาษามอแกน

คำเรียกสีพื้นฐาน (Basic color terms) ในงานวิจัยนี้จะใช้ตามเกณฑ์ของ Berlin & Kay (1969) กล่าวคือ คำเรียกสีที่มีลักษณะเป็นคำศัพท์เดี่ยว (Mono-lexemic) มีความหมายไม่ซ้อนหรือรวมกับความหมายของคำเรียกสีอีกคำหนึ่ง และต้องไม่เป็นคำที่มีความหมายแคบเพื่อเรียกวัตถุบางชนิดเท่านั้น รวมทั้งยังต้องเป็นคำที่ผู้ให้ข้อมูลภาษาฝังใจ (Psychologically salient) และไม่ใช่คำยืมภาษาต่างประเทศ

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลภาษาชาวมอแกน จำนวน ๗ คน ผู้ให้ข้อมูลภาษาให้สัมภาษณ์แก่ผู้วิจัยว่าคำเรียกสีของชาวมอแกนที่อาศัยอยู่บริเวณหมู่เกาะสุรินทร์ จังหวัดพังงา มีจำนวนไม่มาก ทั้งนี้ จากการวิจัยพบว่า คำเรียกสีพื้นฐานในภาษามอแกนมีจำนวน ๕ สี ได้แก่ potiak ‘สีขาว’ ke:tam ‘สีดำ’ me:la:k ‘สีแดง’ kujit ‘สีเหลือง’ และ ŋomo:ŋ ‘สีเขียว/ฟ้า/น้ำเงิน’ ซึ่งสอดคล้องกับ Berlin & Kay (1969 : 2-3) ที่กล่าวว่าทุกภาษาในโลกจะมีคำเรียกสีขาวและสีดำ ถ้าภาษาใดภาษาหนึ่งมีคำเรียกสี ๓ คำ คำเรียกสีที่ ๓ จะเป็น สีแดง ถ้ามีคำเรียกสี ๔ คำ คำเรียกสีที่ ๔ จะเป็นสีเขียว หรือสีเหลือง อย่างใดอย่างหนึ่ง และถ้ามีคำเรียกสี ๕ คำ ภาษานั้นจะมีทั้งสีเขียว และสีเหลือง

ส่วนวิวัฒนาการคำเรียกสีพื้นฐาน (the evolution of basic color terms) ตามทฤษฎีของ Berlin & Kay (1969) พบว่า คำเรียกสีพื้นฐานในภาษามอแกนมีวิวัฒนาการอยู่ในระยะที่ ๔ กล่าวคือ ระยะที่ ๑ ทุกภาษาในโลกจะมีคำเรียกสีขาวและสีดำ ซึ่งภาษามอแกนมีทั้งสองสีนี้ ได้แก่ potiak และ ke:tam ส่วนระยะที่ ๒ ถ้าภาษาใดภาษาหนึ่งมีคำเรียกสี ๓ คำ คำเรียกสีที่ ๓ จะเป็น สีแดง ซึ่งภาษามอแกนใช้คำว่า me:la:k ส่วนระยะที่ ๓ ถ้ามีคำเรียกสี ๔ คำ คำเรียกสีที่ ๔ จะเป็นสีเขียว หรือสีเหลือง อย่างใดอย่างหนึ่ง

และระยะที่ ๔ ถ้ามีคำเรียกสี ๕ คำ ภาษานั้นจะมีทั้งสีเขียวและสีเหลือง ซึ่งจะเห็นได้ว่า ภาษามอแกนมีคำเรียกสีเหลือง คือ kupit และมีคำเรียกสีเขียว คือ ŋomo:ŋ

ทั้งนี้ ŋomo:ŋ ในภาษามอแกนไม่ได้หมายถึงสีเขียวเท่านั้น แต่ชาวมอแกนยังใช้คำนี้เพื่อเรียกสีเขียว สีฟ้า และสีน้ำเงินด้วย ดังนั้น ผู้วิจัยจึงจัดสีนี้ว่าเป็นสี GRUE ตามที่ Kay (1975) ได้เสนอไว้ว่า ในหลายภาษาสี green และ blue มักเป็นคำเดียวกัน คือ เรียก รวมสีเขียว สีฟ้า และสีน้ำเงิน เข้าด้วยกัน สี GRUE จึงหมายถึง สี green และ blue

คำเรียกสีไม่พื้นฐานในภาษามอแกน

แม้ว่าคำเรียกสีพื้นฐานในภาษามอแกนจะมีจำนวนไม่มาก แต่เชื่อว่าชาวมอแกนจะมีคำเรียกสีจำนวนเท่านั้นที่ใช้ในการบอกสี เพราะจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลภาษา ทั้ง ๗ คน ผู้วิจัยพบว่า ชาวมอแกนมีวิธีสร้างคำเรียกสีไม่พื้นฐานเพื่อใช้ในการบอกสี ที่นอกเหนือจากคำเรียกสีพื้นฐานด้วย

ทั้งนี้ การที่ผู้วิจัยจัดว่าคำเรียกสีใดเป็นคำเรียกสีไม่พื้นฐานในภาษามอแกนนั้น ผู้วิจัยวิเคราะห์ตามแนวคิดของ Berlin & Kay (1969) ที่กล่าวว่า คำเรียกสีไม่พื้นฐาน (Non-basic color term) หมายถึง คำเรียกสีที่ไม่ได้เป็นตัวแทนของประเภทสี เป็นคำที่ประกอบด้วยหน่วยคำมากกว่าหนึ่งหน่วยคำและมีความหมายระบุรายละเอียด หรือมีความเข้มความสว่างของสีที่ต่างกัน โดยคำเรียกสีไม่พื้นฐานในภาษามอแกนมีวิธีสร้างคำเรียกสี ดังนี้

๑. การใช้คำขยายประสมหรือประกอบกับคำเรียกสีพื้นฐาน กล่าวคือ ชาวมอแกนใช้คำขยายที่บอกความเข้มและความอ่อนของสีมาประสมหรือประกอบท้ายคำเรียกสีพื้นฐานเพื่อใช้เรียกสี ดังนี้

baʔo:	‘อ่อน, ลาง, จาง’
talajha	‘อ่อน, ลาง, จาง’
ʔabi	‘อ่อนมาก, ลางมาก, จางมาก’
sut	‘เข้ม, เข้มมาก’

ตัวอย่าง

kupit baʔo:	‘สีเหลืองอ่อน’
mɛ:la:k talajha	‘สีแดงอ่อน’
kɛ:ta:m ʔabi	‘สีดำอ่อนมาก/สีดำจางมาก’

ŋomo:ŋ sut

‘สีเขียวเข้ม/เข้มมาก’

นอกจากนี้ ยังพบว่า ชาวมอแกนใช้คำว่า /chuk/ เพื่อบอกความเข้มของสี โดยประสมหรือประกอบท้ายกับคำเรียกสีแดงเท่านั้น

ตัวอย่าง

me:la:k chuk

‘สีแดงเข้ม’

๒. การใช้คำเรียกสิ่งที่อยู่ในธรรมชาติมาใช้เรียกสี กล่าวคือ ชาวมอแกนใช้คำเรียกวัตถุสิ่งของหรือธรรมชาติที่อยู่รอบตัวมาใช้เพื่อบอกสี ได้แก่ ไม้ ใบไม้ ทะเล หวาย และเลือด ดังนี้

kaʔe:	‘ไม้’	หมายถึง	สีน้ำตาล
daʔon	‘ใบไม้’	หมายถึง	สีเขียวอ่อน
ke:n	‘ทะเล’	หมายถึง	สีน้ำเงิน
kanaj	‘หวาย’	หมายถึง	สีส้ม
jala:k	‘เลือด’	หมายถึง	สีแดงเข้ม/สีแดง/สีเลือดหมู

นอกจากนี้ ยังพบว่า ชาวมอแกนใช้คำเรียกสิ่งที่อยู่ในธรรมชาติมาใช้ขยายคำเรียกสีพื้นฐานเพื่อบอกความเข้มของสีด้วย โดยใช้คำว่า sale:t ‘สีเปลือกผลไม้’ มาประสมหรือประกอบท้ายคำเรียกสีพื้นฐาน เพื่อบอกความหมายถึงสีผสมที่มีลักษณะสีคล้ายกับเปลือกของผลไม้ เช่น ŋomo:ŋ sale:t ‘สีเขียวเข้มเหมือนเปลือกผลไม้’

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาคำเรียกสีในภาษามอแกนทำให้ผู้วิจัยพบว่า ชาวมอแกนมีคำเรียกสีจำนวนไม่มาก โดยคำเรียกสีพื้นฐานในภาษามอแกนมีจำนวน ๕ สี ได้แก่ potiak ‘สีขาว’ ke:itam ‘สีดำ’ me:la:k ‘สีแดง’ kujit ‘สีเหลือง’ ŋomo:ŋ ‘สีเขียว/สีฟ้า/สีน้ำเงิน’ ส่วนวิวัฒนาการคำเรียกสีพื้นฐานในภาษามอแกนอยู่ในระยะที่ ๔ สอดคล้องกับแนวคิดและทฤษฎีคำเรียกสีของ Berlin & Kay (1969) และ Kay (1975) นอกจากนี้ ชาวมอแกนยังมีวิธี

สร้างคำเรียกสิ่งไม่พื้นฐานเพื่อใช้บอกสีด้วย กล่าวคือ ชาวมอแกนใช้คำขยายประสมหรือประกอบกับคำเรียกสีพื้นฐานเพื่อบอกความเข้มและความอ่อนของสี รวมทั้งชาวมอแกนยังใช้คำเรียกสิ่งที่อยู่ในธรรมชาติมาใช้เรียกสีด้วย

ทั้งนี้ วิธีสร้างคำเรียกสีไม่พื้นฐานของชาวมอแกนนั้น ชาวมอแกนใช้การประสมหรือประกอบคำซึ่งเป็นลักษณะร่วมจำเพาะ (areal features) ของภาษาในอาณาบริเวณเอเชียอาคเนย์ที่มีการสร้างคำประสมใช้ซึ่งเป็นกลไกทางภาษาที่สำคัญ (Budge, C., 1980 อ้างถึงใน สุริยา รัตนกุล, ๒๕๓๑ : ๑๑)

ภาพที่ ๒ แสดงวิถีชีวิตอันเรียบง่ายของชาวมอแกน หมู่เกาะสุรินทร์ จังหวัดพังงา

แม้ว่าชาวมอแกนจะมีคำเรียกสีพื้นฐานใช้จำนวนน้อย แต่คำเรียกสีพื้นฐานของชาวมอแกนนั้นก็สัมพันธ์กับวิถีชีวิตอันเรียบง่ายของชาวมอแกน ดังที่ Berlin & Kay (1969 : 16) กล่าวว่า จำนวนคำเรียกสีพื้นฐานมีความสัมพันธ์กับวัฒนธรรม กล่าวคือ กลุ่มชาติพันธุ์ที่มีคำเรียกสีจำนวนน้อยมักจะมีวัฒนธรรมที่เรียบง่าย เช่นเดียวกับชาวมอแกน ซึ่งเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่ดำรงชีวิตแบบพึ่งพิงธรรมชาติ รวมทั้งยังดำรงรักษาวัฒนธรรมเดิมของเผ่าพันธุ์ไว้อย่างเหนียวแน่น อีกทั้งการคมนาคมที่ยังไม่ค่อยสะดวกสบายและต้องใช้เรือเป็นยานพาหนะหลัก ทำให้กลุ่มชาติพันธุ์นี้มีโอกาสรับเอาวัฒนธรรมสมัยใหม่เข้ามาน้อย วัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชาวมอแกนจึงมีความเรียบง่าย ซึ่งสอดคล้องกับอธิบายทฤษฎี (๒๕๕๕) ที่กล่าวว่า แม้ว่าสังคมภายนอกจะมีการเปลี่ยนแปลง แต่ชาวมอแกน

ก็ยังดำรงเอกภาพภายในสังคมของตนไว้อย่างเหนียวแน่น โดยสืบทอดตำนาน ความเชื่อ และพิธีกรรมต่าง ๆ เกี่ยวกับบรรพบุรุษไว้ รวมทั้งยังดำรงรูปแบบทางสังคมและวัฒนธรรมของตนเองภายในชุมชนเล็ก ๆ ไว้เช่นเดิม เช่นเดียวกับบนถมุล อรุโณทัย (๒๕๔๘) ที่กล่าวว่า “มอแกนที่หมู่เกาะสุรินทร์เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่รักษาความเป็นอยู่อย่างดั้งเดิมไว้ได้มากที่สุด” ดังนั้น การรับรู้สิ่งรอบตัว โลกทัศน์ และการรับเอาวัฒนธรรมหรือเทคโนโลยีสมัยใหม่ จึงมีโอกาสน้อยลง

อนึ่ง คำว่า *ngomo:ŋ* ขวอมอแกนใช้เรียกสีเขียว สีฟ้า และสีน้ำเงิน หรือจัดเป็นสี GRUE ตามที่ Kay (1975) ได้เสนอไว้ ซึ่งจัดอยู่ในวิวัฒนาการคำเรียกสีพื้นฐานระยะที่ ๔ คำเรียกสีดังกล่าวสะท้อนให้เห็นชัดเจนว่า ขวอมอแกนมีวิถีชีวิตที่ผูกพันอยู่กับธรรมชาติ โดยเฉพาะท้องทะเลบริเวณเขตอันดามันที่ขวอมอแกนอยู่อาศัยและใช้ประกอบอาชีพ รวมทั้งวิถีชีวิตที่ต้องพึ่งพิงธรรมชาติ เช่น พืช ผัก หรือสมุนไพรต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัว ทำให้การรับรู้สีเขียว ฟ้า และน้ำเงินเป็นสีเดียวกัน นอกจากนี้ คำเรียกสีแดงกับเหลือง ขวอมอแกนสามารถจำแนกสีสองสีนี้ออกจากกัน เพราะขวอมอแกนเห็นสีแดงและเหลืองจากธรรมชาติรอบตัว เช่น เลือด ดอกไม้ เปลวไฟ และดวงอาทิตย์ ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่า คำเรียกสีพื้นฐานของขวอมอแกนแสดงให้เห็นการรับรู้ปรากฏการณ์ในธรรมชาติที่แวดล้อมอยู่

แม้ว่าผู้วิจัยจะไม่ได้มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาคำเรียกสีโดยใช้ปัจจัยเรื่องรุ่นอายุมาเป็นตัวแปรสำคัญในการศึกษาครั้งนี้ แต่จากการที่ผู้วิจัยได้ลองนำคำเรียกสีดังกล่าวไปทดลองสัมภาษณ์กับขวอมอแกนรุ่นเด็ก ทำให้ผู้วิจัยสังเกตเห็นว่า ขวอมอแกนรุ่นเด็กรู้จักคำเรียกสีที่เป็นภาษามอแกนน้อย หรือบางคนแทบไม่รู้จักคำเรียกสีที่เป็นภาษามอแกนเลย ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะขวอมอแกนรุ่นเด็กส่วนใหญ่ได้รับการศึกษาในระบบแบบคนไทย โดยครูผู้สอนใช้ภาษาไทยเป็นภาษากลางในการสื่อสาร จึงทำให้ขวอมอแกนใช้คำเรียกสีแบบภาษาไทยมากกว่าที่จะใช้คำเรียกสีที่เป็นภาษามอแกน นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังพบว่า ขวอมอแกนรุ่นเด็กยังรู้จักคำเรียกสีที่เป็นภาษาอังกฤษได้ดีกว่าคำเรียกสีที่เป็นภาษามอแกนด้วย ภาษาไทยและภาษาอังกฤษจึงมีอิทธิพลต่อการใช้ภาษาของขวอมอแกนรุ่นปัจจุบันซึ่งเป็นเรื่องที่ควรศึกษาวิจัยให้ละเอียดต่อไป

อย่างไรก็ตาม การศึกษาภาษามอแกนยังสามารถศึกษาได้อีกหลายแง่มุม เช่น การศึกษาทัศนคติต่อการรับรู้สีของขวอมอแกน หรือการศึกษาตามแนวอรรถศาสตร์

๒๔๖ วุฒินันท์ แก้วจันทร์เกตุ

ชาติพันธุ์ เช่น การตั้งชื่อของชาวมอแกน ชื่อพืชผัก ชื่อสมุนไพร ชื่ออุปกรณ์ในการประกอบอาชีพของชาวมอแกน รวมทั้งการศึกษาคำเรียกญาติ คำเรียกรส คำเรียกการประกอบอาหาร เป็นต้น การศึกษาภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์โดยใช้แนวคิดทางอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์ นอกจากจะเป็นการขยายองค์ความรู้ทางภาษาศาสตร์แล้ว ยังเป็นการธำรงรักษาภาษาและวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ไว้ได้อีกด้วย

บรรณานุกรม

กัปนดิพัฒน์ เกียคนอก. **คำเรียกสีในภาษาญักร**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๕๖.

กาญจนา นาคสกุล. “คำเรียกสีในภาษาไทย.” **วารสารภาษาและวรรณคดีไทย** ๒, ๑ : ๔๓-๕๑.

เจิน ตงเหมย. **การสร้างคำเรียกสีของชาวจีนที่มีอายุต่างกัน**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาภาษาและวรรณกรรมไทย-จีน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๕๗.

ณรงค์กร รอดทรัพย์. “คำเรียกสีในภาษาม้งขาว.” **วารสาร มจร. วิชาการ** ๑๖, ๓๑ (ก.ค.-ธ.ค. ๒๕๕๕) : ๗๗-๘๘.

_____. “คำเรียกสีในภาษาปืญ.” **วารสารมนุษยศาสตร์ปริทรรศน์** ๓๕, ๒ (ก.ค.-ธ.ค. ๒๕๕๖) : ๒๗-๓๖.

_____. “คำเรียกสีในภาษาอุรักลาไวก์ถิ่นภูเก็ต.” **วารสารปาริชาติ มหาวิทยาลัยทักษิณ** ๒๗, ๓ (ฉบับพิเศษ ๒๕๕๗) : ๖๔-๗๙.

ธัญญากร พรทิพย์พานิช. **คำเรียกสีในภาษาไทยสมัยธนบุรีและสมัยรัตนโกสินทร์**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาศาสตร์ประยุกต์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๕๗.

ธนานันท์ ตรงดี. “คำเรียกสีของเงาะป่า (ชาไก).” **วารสารสงขลานครินทร์ ฉบับมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์** ๔, ๒ (พ.ค.-ธ.ค. ๒๕๔๑) : ๑๙๗-๒๑๑.

ธีระพันธ์ ล.ทองคำ. **คำเรียกสีในภาษาเย้า (เมี่ยน)**. กรุงเทพฯ : รายงานผลการวิจัยนำเสนอในการสัมมนาวิชาการ สามทศวรรษศิลปศาสตร์ “มนุษยศาสตร์ : พรมแดนปัจจุบันเส้นทางสู่อนาคต” จัดโดยคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ระหว่างวันที่ ๑-๓ ธันวาคม ๒๕๓๕ ณ อาคารเอนกประสงค์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๓๕.

นฤมล ศิริพันธุ์. **คำเรียกสีและทัศนคติที่มีต่อสีของผู้พูดภาษาไทย กะเหรี่ยงปรัมอญ และขมุ ในอำเภอศรีสวัสดิ์ จังหวัดกาญจนบุรี**. วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๕๔.

๒๔๘ วุฒินันท์ แก้วจันทร์เกตุ

นฤมล อรุโณทัย. “ความรู้พื้นบ้านของมอแกน : รูปแบบการจัดการและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ.” วารสารวิจัยสภาวะแวดล้อม ๒๗, ๑ (๒๕๔๔) : ๘๐-๘๗.

นฤมล อรุโณทัย, พลาเดช ณ ป้อมเพชร และจิระวรรณ บรรเทาทุกข์. ชีวิตพวกเราชาวมอแกน... หมู่เกาะสุรินทร์ พังงา : โครงการนำร่องอันดามัน. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๗.

ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๔. กรุงเทพฯ : ราชบัณฑิตยสถาน, ๒๕๕๖.

วิภาที ทิพย์คงคา. คำเรียกสีในภาษาไทยสมัยอยุธยา. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาศาสตร์ประยุกต์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๕๓.

ศตวรรษ เต็มหวาน. คำเรียกสีและการรับรู้สีของผู้พูดภาษาไทยลื้อ ลัวะ ม้ง และกะเหรี่ยง ในพื้นที่จังหวัดเชียงรายและพะเยา. วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๑.

ศุภมาส เอ่งฉ้วน. คำเรียกสีและมโนทัศน์เรื่องสีของคนไทยสมัยสุโขทัยและสมัยปัจจุบัน. วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาภาษาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๓.

สมเกียรติ สัจจารักษ์ และศิรินทร์ จงวุฒิเวศย์. “แนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อรักษาอัตลักษณ์ชาวเลมอแกน.” วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย ๕, ๑ (ม.ค.-มิ.ย. ๒๕๕๖) : ๑๙๒-๒๐๑.

สาริสา อุ่นทานนท์. “คำเรียกสีในภาษาลาว.” วารสารมนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์ ๒๔, ๑ (ม.ค.-เม.ย. ๒๕๕๐) : ๓๓-๔๖.

สุริยา รัตนกุล. นานาภาษาในเอเชียอาคเนย์ ภาคที่ ๑. นครปฐม : สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๓๑.

อภิชาติ ภัทรธรรม. “ชาวเลมอริเก็น.” การจัดการป่าไม้ ๖, ๑๒ (๒๕๕๕) : ๕๘-๖๓.

อภิญญา เพชรวิจิตร. การสร้างคำเรียกสีในภาษาไทยและภาษาลาว. รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระ ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๔๕.

วารสารอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ปีที่ ๓๙ ฉบับที่ ๑ ม.ค.-มิ.ย. (๒๕๖๐) ๒๔๙

อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. **คำเรียกสีและการรับรู้ของชาวจ้วงและชาวไทย**. กรุงเทพฯ :
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๘.

อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, กัณทิมา รัทวงษ์วาน, มนสิการ เฮงสุวรรณ และสิริวิมล ศุภกรสร.
**บุคคลสำคัญและความคิดหลักในประวัติศาสตร์ชาติพันธุ์ : การเข้าถึง
วัฒนธรรมโดยผ่านภาษา**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
๒๕๕๕.

Berlin, Brent & Kay Paul. **Basic color terms : their universality and evolution**.
Berkeley : University of California Press, 1969.

Chantanakomes, V. A description of Moken : a Malayo-Polynesian language. M.A.
thesis in Linguistics Institute of Language and Culture for Rural Development,
Mahidol University, 1980.

Kay, Paul. "Synchronic variability and diachronic change in basic color terms." **Language
in Society** 4, 3 (Dec 1975) : 257-270.

Pittayaporn, P. "Moken as a Mainland Southeast Asian Language." in Anthony Grant
and Paul Sidwell (eds.), **Chamic and Beyond**, 189-209. Canberra : Pacific
Linguistics, 2005.

Pittayaporn, P. **When Words Erode : Moken Trisyllabic Syncopation and
Pan Stress**. Paper presented at the 10th International Conference on
Austronesian Linguistics. Puerto Princesa, the Philippines. January 17-20,
2006.

Premisrat Suwilai. "The Khmu color system and its elaborations." **Mon-Khmer
Studies** 21 (1992) : 131-142.

Rujiwan Laophairoj. **A Comparison of Thai and Vietnamese Color Terms**.
M.A. thesis in Linguistics Mahidol University, 2005.

